

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 2.12.52

**Inventaris van het archief van de
Commandant der Marine te Londen
van het Ministerie van Marine, 1945-
1947**

Versie: 27-03-2022

CAS 667

Nationaal Archief, Den Haag 2004

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
Geschiedenis van de Commandant Marine Londen.....	7
Gebruikte literatuur.....	7
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	8
De verwerving van het archief.....	8
Inhoud en structuur van het archief.....	9
Verantwoording van de bewerking.....	9
Verwant materiaal.....	10
Beschikbaarheid van kopieën.....	10
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	11
1 VERWERVING EN INDIENSTSTELLING VAN MATERIEEL.....	11
2 INSTRUCTIES.....	12
3 PERSONEEL EN ORGANISATIE.....	13
4 OVERIGE AANGELEGENHEDEN.....	15

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Ministerie van Marine: Commandant der Marine te Londen

Archiefbloknummer:

D4

Omvang:

35 inventarisnummer(s); 0,10 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Ministerie van Marine, Commandant der Marine te Londen, , 1945-1947

Samenvatting van de inhoud van het archief:

De archiefstukken van de Commandant der Marine te Londen van het Ministerie van Marine (1945-1947) betreffen de verwerving en indienststelling van materieel, instructies aangaande ontwapening en reizen en stukken die de taakstelling van de organisatie en het marinepersoneel in engere zin betreffen.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Ministerie van Marine: Commandant der Marine te Londen, nummer toegang 2.12.52, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Marinecommandant Londen, 2.12.52, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

GESCHIEDENIS VAN DE COMMANDANT MARINE LONDEN

1

Na de Duitse capitulatie in mei 1945, keerde het ministerie van Marine in de zomer van 1945 naar Den Haag terug. Het nog aanwezige Nederlandse personeel en operationeel zijnde materieel in Groot-Brittannië vielen hierop onder de Commandant Marine Londen. Dit op 21 oktober 1941 in het leven geroepen commandement stond onder het directe bevel van de Nederlandse Bevelhebber der Zeestrijdkrachten. Schout-bij-nacht J.W. Termijtelen bestierde tot 28 augustus 1945 genoemd commandement, waarna hij werd opgevolgd door schout-bij-nacht jhr. E.J. van Holthe. De laatste had toen nog een reeks marine-afdelingen onder zijn beheer, welke tot het voorjaar van 1946 in Groot-Brittannië gehandhaafd bleven. Dit waren de Onderzeedienst te Dundee en diverse opleidingscentra, zoals het Koninklijke Instituut voor de Marine in Enys House, de Marva te Framewood Manor, Oorlogsvrijwilligers te Skegness en diverse scholen van de Marineluchtvaart Dienst.

Verder was het Commandement Marine Londen nauw betrokken bij de ontvangst van door de Nederlandse zeestrijdkrachten gewenste schepen uit voorraden van de Royal Navy. De enige mogelijkheid om kort na de oorlog snel aan scheepsmateriaal te komen met het oog op de inzet in Nederlands-Indië, was deze van de Britten of de Amerikanen te betrekken. De verwerving van schepen uit Angelsaksische landen had indertijd de voorkeur boven de bouw in eigen land. Deze aanschaf was goedkoper door een grotere seriebouw, maar wat zwaarder woog; de oorlog had laten zien dat, wanneer de marine met Brits materieel had gevaren, het rendement van de vloot hoger was door standaardisatie van onderdelen en munitie en men bijgevolg meer had kunnen presteren.

Met ingang van 1 augustus 1947 werd het Commandement Marine Londen in het kader van de gelijkmatige overbrenging van de diensten naar Nederland, maar ook gezien het feit dat het merendeel van de gevraagde Britse schepen was geleverd, opgeheven. Kapitein-ter-zee J.E.A. Post Uiterweer, die op 15 augustus 1946 Van Holthe was opgevolgd, werd op de eerstgenoemde datum eervol van zijn functie ontheven.

GEBRUIKTE LITERATUUR

Haaff, P.S. van 't, M.J.C. Klaassen, *Gedenkboek adelborsten-opleiding te Willemsoord 1854-1954* (Bussum, 1954), 24.

De Nederlandse Onderzeedienst 1906-1966 (Den Haag, 1966), 446.

1 De tekst van dit onderdeel van de inventaris is vervaardigd door het Instituut voor Maritieme Historie van de Koninklijke Marine.

Peet, A.J. van der, 'De Koninklijke Marine en haar rol in mei 1945. Planning, organisatie en gezagsverhoudingen', *Marineblad* nr. 5, 105 (1995), 148-149.

Instituut voor Maritieme Historie, *Collectie Marvo*, inv.nr. 99, documenten 214, 232, 821.

Instituut voor Maritieme Historie, *Collectie Persoonsadministratie*.

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

Over de geschiedenis van dit archief is niet meer bekend dan dat dit bij opheffing van het Commandement Marine Londen naar Nederland is getransporteerd. In Nederland is het archief op een onbekend moment in bewaring gegeven aan het Instituut voor Maritieme Historie van de Marinestaf. Eind jaren '80 is het archief door het Instituut voor Maritieme Historie in bewaring gegeven bij het Centraal Archieven Depot van het Ministerie van Defensie.

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

Overbrenging van een overheidsarchief

Inhoud en structuur van het archief

VERANTWOORDING VAN DE BEWERKING

In 2003 is het archief door de Centrale Archief Selectiedienst opnieuw beschreven. Een herkenbare oorspronkelijke ordening ontbrak. De CAS heeft in overleg met het Nationaal Archief daarom gekozen voor de eenvoudige ordening van de beschrijvingen die in deze inventaris is opgenomen.

Vernietiging van archiefbescheiden heeft tijdens de bewerking door de CAS niet plaatsgevonden. Het archief maakt een incomplete indruk, naar alle waarschijnlijkheid heeft dan ook op een eerder moment wel vernietiging plaatsgevonden van archiefbescheiden uit dit archief. Wegens het ontbreken van processen-verbaal is onduidelijk om welke bescheiden het gaat en wanneer deze vernietiging eventueel heeft plaatsgevonden.

Verwant materiaal***BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN***

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN

1 VERWERVING EN INDIENSTSTELLING VAN MATERIEEL

- 1-10** Stukken betreffende de verwerving van materieel.
1945-04 - 1946-07
- 1** Torpedobootjagers, 1945-04
 - 2** Duitse "R"-boten voor mijnenveegdoeleinden, 1945-12 - 1946-01
 - 3** Bendigo Motor Mine Sweepers, 1945-12 - 1946-04
 - 4** Stukken betreffende de overname van de Royal Navy van het vliegdekschip HMS Nairana en de indienststelling daarvan als Hr. Ms. Karel Doorman, 1946-01 - 1946-07
 - 5** Landing Craft Tanks (LCT) / Landing Crafts Mechanized (LCM), 1946-02
 - 6** Harbour Defense Motor Launches (HDML's), 1946-03
 - 7** Landing Ship Tank (LST), 1946-04 - 1946-05
 - 8** Uitrusting van Royal Navy Port Parties in Nederlands Oost-Indië, 1946-05
Met Port Parties worden bedoeld de Britse troepen die de havens in Nederlands Oost-Indië bezet en inzetbaar hebben gehouden.
 - 9** 6 inch lichte kruiser HMS Orion, 1946-05 - 1946-07
Onderzocht is of HMS Orion van de Royal Navy overgenomen zou kunnen worden en op korte termijn inzetbaar zou kunnen zijn. Deze aanschaf is niet doorgegaan; met "6 inch" wordt bedoeld het kaliber hoofdggeschut.
 - 10** Torpedobootjagers, 1946-06 - 1946-07
- 11** Stukken betreffende het werven van inlichtingen bij de Admiralty omtrent de mogelijkheden tot het verkrijgen door de Koninklijke Marine van Duitse oorlogsbuit.
1946-02 - 1946-05
- 12** Stafgegevens van Hr. Ms. Evertsen, met geleidebrief van de Commandant der Marine te Londen aan de Bevelhebber der Zeestrijdkrachten.
1946-04
Hr. Ms. Evertsen is in 1946 overgenomen van de Royal Navy, waar zij dienst deed als HMS Scourge.

2 INSTRUCTIES

- 13** Stukken betreffende de ontwapening van koopvaardijschepen van de D.E.M.S.-dienst van de Koninklijke Marine en betreffende de retournering van in bruikleen verkregen wapentuig naar het Verenigd Koninkrijk en naar de Verenigde Staten van Amerika.
1946-01 - 1946-05
D.E.M.S. = defensive equipment of merchant ships; hierin ook de toestemming van de Britse Commander in Chief East Indies voor het tijdelijk bewapend blijven van Nederlandse koopvaardijschepen op voorstel van de Nederlandse Bevelhebber der Strijdkrachten in het Oosten.
- 14** Instructie van de Bevelhebber der Zeestrijdkrachten voor Hr. Ms. Johan Maurits van Nassau voor een kruistocht in het westelijk deel van de Atlantische Oceaan, in de Caraïbische Zee en in de Golf van Mexico, met geleidebrief van de Minister van Marine aan de Commandant der Marine te Londen.
1946-02
- 15** Reisinstructie van de Bevelhebber der Zeestrijdkrachten voor Hr. Ms. Johan Maurits van Nassau van Nederland naar Curaçao, met geleidebrief van de Bevelhebber der Zeestrijdkrachten aan de Commandant der Marine te Londen.
1946-02
- 16** Stukken betreffende de verspreiding van een dagorder van de Commandant der Marine te Londen voor 27 februari 1946, ter gelegenheid van de herdenking van de Slag in de Javazee.
1946-02
- 17** Reisinstructie van de Commandant der Zeemacht in Nederlands Oost-Indië voor Hr. Ms. Willem van der Zaan, voor een reis van Tandjung Priok, Nederlands Oost-Indië, naar Nederland, met geleidebrief van de Commandant Zeemacht in Nederlands Oost-Indië.
1946-04
- 18** Reisinstructie van de Commandant der Zeemacht in Nederlands-Indië voor de commandant van Hr. Ms. Karel Doorman, voor een reis van Tandjong Priok, Nederlands Oost-Indië, naar Nederland, met zendbrief aan de Commandant der Marine te Londen.
1946-12
- 19** Reisinstructie van de Commandant der Zeemacht in Nederlands Oost-Indië voor Hr. Ms. Van Galen, voor een reis van Tandjung Priok, Nederlands Oost-Indië, naar Nederland.
1947-01

3 PERSONEEL EN ORGANISATIE

- 20** Stukken betreffende het doen van voordrachten voor de toekenning van (koninklijke) onderscheidingen.
1945-1947
- 21** Stukken betreffende de demobilisatie van personeel van de Koninklijke Marine.
1946-01 - 1946-07
- 22** Briefwisseling met de Commandant van het Nederlandse Detachement HMS Marlborough inzake de overplaatsing van de monteursopleiding van HMS Marlborough naar HMS Defiance.
1946-02
- 23** Stukken betreffende de opleiding en stand van geoefendheid van 320 Squadron van de Marine Luchtvaart Dienst.
1946-02 - 1946-03
- 24** Correspondentie met de Minister van Marine inzake de organisatie en taakomschrijving van de Marine Intelligentie Dienst (later: Marine Inlichtingendienst).
1946-02 - 1946-08
- 25** Nota van de Officier Marine Stoomvaart Dienst der 1e klasse O.C.J. van Otteren aan de Minister van Marine inzake de wederopbouw van de Koninklijke Marine, met name voor wat betreft een evenredige opbouw van de bevelsstructuur, met geleidebrief van de Commandant der Marine te Londen.
1946-03
Van Otteren was van mening dat het Corps Zeeofficieren en de onderofficieren en overige schepelingen van het bootsmansvak bevoordeeld werden bij bevorderingen ten opzichte van officieren, onderofficieren en andere schepelingen van andere dienstvakken.
- 26** Afschrift van een brief van de Nederlandse Marine Attaché in het Verenigd Koninkrijk aan de Chef van de Marinestaf te Den Haag inzake de positie van de Marine Attaché, met geleidebrief van de Marine Attaché aan de Commandant der Marine te Londen.
1946-07
- 27** Briefwisseling met de Chef van de Marinestaf inzake de eventuele benoeming van kapitein-luitenant ter zee J.M. van Olm tot adjunct-Marine Attaché voor Luchtvaartzaken in het Verenigd Koninkrijk.
1946-07
- 28** Doorslag van een brief van de Minister van Marine aan de Commandant Zeemacht in Nederlands-Indië inzake de bestraffing

van marine-personeel voor gedragingen tijdens de oorlog met Japan.
1946-08

29 Afschrift van de correspondentie gevoerd tussen de Minister van Marine en de Commandant der Zeemacht in Nederland inzake de dienst der vlootgeestelijken, met geleidebrief van de Minister van Marine aan de Commandant der Marine te Londen.
1947-02

30 Stukken betreffende de liquidatie van opleidingen voor de Koninklijke Marine welke worden verzorgd door de Royal Navy.
1947-03

4 OVERIGE AANGELEGENHEDEN

- 31** Bekendmaking van de Bevelhebber der Zeestrijdkrachten inzake de voorbeeldfunctie van de officieren van de Koninklijke Marine, met minuut van een geleidebrief van de Commandant der Marine te Londen aan alle commandanten van schepen en inrichtingen, chefs van opleidingen en afdelingshoofden van het Commandement der Marine in het Verenigd Koninkrijk.
1946-03
- 32** Briefwisseling met de Bevelhebber der Zeestrijdkrachten inzake het onderhouden van de naoorlogse samenwerking tussen de Royal Navy en de Koninklijke Marine.
1946-04 - 1946-06
- 33** Rapporten van verrichtingen over de maanden mei en juni 1946 van het Commandement der Marine te Londen, met minuten van aanbiedingsbrieven aan de Bevelhebber der Zeestrijdkrachten.
1946-06 - 1946-07
- 34** Correspondentie met de Minister van Marine inzake de inschakeling van Harer Majesteits Ambassadeur in aangelegenheden waarbij de reputatie van Nederland in het Verenigd Koninkrijk ongunstig kan worden beïnvloed.
1946-12
- 35** Tekst van een toespraak van de Bevelhebber der Zeestrijdkrachten gehouden voor een vergadering van Commanderende Officieren inzake de huidige en toekomstige situatie bij de Koninklijke Marine.
1947-05